

11.4.2017

Valtiovarainministeriölle
valtiovarainministerio@vm.fi

Viite: Lausuntopyyntö maakuntien rahoitusta koskevan lakiluonnoksen (HE 15/2017) täydentämiseksi VM023:00/2017, VM/504/03.01.00/2017

RAUTALAMMIN KUNNAN LAUSUNTO MAAKUNTIEN RAHOTUSTA KOSKEVAAN LAKILUONNOKSEEN

Valtiovarainministeriö pyytää jakelussa mainituilta tahoilta lausuntoja luonnoksesta hallituksen esityksen (15/2017 vp) täydentämiseksi maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi. Myös muut kuin jakelussa mainitut tahot voivat antaa asiassa lausuntonsa.

Rautalammin kunta kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto po. asiassa. Maakunta- ja sote-uudistukseen liittyvä rahoituksen riittävyys niin maakunnan kuin kuntien kannalta on aivan keskeistä sen suhteen, miten kansalaisten julkiseksi kokemien sote-peruspalveluiden järjestäminen ja tuottaminen voidaan toteuttaa valinnanvapauden mahdollisuuden koskettaessa jokaista kansalaista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kuntien järjestelyvastuulla olevat tehtävät suunnitellaan siirrettäväksi maakunnille. Maakunnille siirretään myös valtion nykyisiä ELY-keskusten ja AVI:ien nyt tuottamia palveluja. Samoin kuntien ja kuntayhtymien moni-ilmeinen sote-henkilöstö, maaseutuhallinnon sekä ympäristöterveydenhuollon ja valtionviranomaisten nykyinen eri viranomaistehtävissä oleva henkilöstö siirtyvät yhdessä maakuntien palvelukseen. Rahoitukset siirtyvät kokonaan maakuntien vastattaviksi. Valtiolta maakunnille siirtyvien tehtävien rahoituksen kustannuspohja poikkeaa sisällöllisesti ja radikaalisti siitä, miten tällä hetkellä rahoitetaan em. tehtäviä. Vuodesta 2019 alkaen valtion budjettimäärärahat jaetaan maakuntien valtionrahoitusmomenteille laskennallisiin tekijöihin perustuen. Tähän saakka rahoitus on jaettu tulosohjausprosessissa tulosohjaussopimuksin.

1. Maakuntarahoituksen ristiriitaisuudet

Rahoituslakiehdotuksen mukaan maakunnille myönnetään valtion rahoitusta asukaskohtaisesti suoritettavan osuuden ja palvelujen tarvetta kuvaavien sekä olosuhdetekijöiden ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perustella. Maakuntien rahoitus on suunniteltu olevan yleiskatteellista, ja maakunta voi päättää rahoituksen käytöstä ja kohdentamisesta oman toimivaltansa puitteissa.

Kuitenkin osa rahoituksesta on korvamerkitty maakunnille erillisrahoituksena. Rahoituslakiehdotukseen sisältyy 6 §:ssä mainittu kustannusten kasvua estävä rajoitin, jonka sanotaan turvaavan mm. maakuntien sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisiin kustannuksiin perustuvan rahoituksen tason nousun. Samalla ei haluta huomata sitä, että se tosiasiallisesti rajoittaa maakuntavaltuuston toimivaltaa käyttäen esim. sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottamiseen käytettäviä määrärahoja maakunnassa ja erityisesti sen reuna-alueiden kunnissa. On selvää, että tällainen valtion lainsäädännöllä ohjaama rajoitus luo uhkakuvia maakunnan sote-palveluverkolle ja palveluiden

RAUTALAMMIN KUNTA
Kuopiontie 11
77700 RAUTALAMPI
www.rautalampi.fi

tuottamiselle sekä voi estää kansalaisten yhdenvertaisen ja oikeudenmukaisen palvelujen saannin maakunnan eri osissa. Tämä on kansalaisten näkökulmasta perusoikeudellinen kysymys.

Toisaalta rahoitusta koskeva rajoitin supistaa maakunnan toimialaan vapaasti kuuluvia ja maakunnan ohjaamia muita kuin sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusmahdollisuuksia, kuten elinvoiman lisäämiseen, työllistämiseen, alueiden kehittämiseen ja kasvupalveluihin sekä yritysten ja kuntien kehittämisedellytyksiin liittyviä rahoitusmahdollisuuksia. Rahoitusta koskevassa lakiluonnosperusteluissa korostetaan tarvetta keskittää tehtävien konkreettista hoitamista maakunnan sisällä. Miten maakunnan "leveämmät harijat" voivat turvata maakunnan järjestämisvastuulle siirtyvät palvelut maakunnan eri osissa asuville kansalaisille tai toimiville yrityksille 1.1.2019 alkaen, jos tehtävien konkreettinen keskittäminen on valtion maakunnille asettama tavoite?

2. Hypoteesi siitä, että keskittäminen tuo säästöjä elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusten tehtäviin - on toteen näyttämättä

Lakiluonnoksen perusteluissa todetaan aivan oikein, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten määrärahoihin on kohdistettu mittavia säästöjä vuosien 2016 ja 2017 aikana keskittämällä palveluja maakuntakeskuksiin. Pohjois-Savossa esim. Sisä-Savon alue on kokonaan ilman TE-toimiston palveluja ja sen vuoksi kunnat ovat joutuneet ottamaan vastuun työvälistystoiminnasta alueella. Onko tämä ollut tarkoitus, on jäänyt epäselväksi? Hallitus ja valtion viranomaiset korostavat sitä, että palvelut tulee olla lähellä ihmistä, mutta käytännössä näin ei ole käynyt, vaan työttömien ja yritysten osalta valtion tarjoamat TE-toimistojen palvelut on keskitetty kolmeen pohjoissavolaiseen kaupunkiin, jotka sijaitsevat 5-tien varrella. Tehtävien keskittämistä seuraa yleensä palveluiden keskittäminen. Kasvupalvelukerrointa laskettaessa työttömyysasteen painotukseksi ehdotettu 15 % on liian alhainen ja sen tulisi olla 25 % aivan samoin kuin on esitetty yritysten toimipaikkojen painotukseksi. Lakiluonnoksessa maatalousyrityskertoimen laskentaperusteeksi esitettyä maatalousyrittäjä-käsitettä voi pitää oikeana lähtökohtana tämän toimialan rahoitusmallia uudistettaessa.

Mitkä ovat säästöt esim. elinkeinojen ja alueiden kehittämisessä sekä kasvupalveluissa silloin, kun yrityksiä koskevat suorat neuvontapalvelut digitalisoidaan ja keskitetään? Jos suora kasvokkain tapahtuva yritys-, rahoitus- ja lainaneuvonta puuttuu, voi alueiden kehittämisen näkökulmasta usea yritysinnovaatio jäädä käsittelemättä, tutkimatta ja rahoittamatta.

3. Maakuntalain, sosiaali-, terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaannpanosta, esityksen täydentäminen

Perustuslain 15 §:ssä säädetään omaisuudensuojasta. Kuntiin mainittua pykälää ei sovelleta. Olemme eri yhteyksissä toistaneet sitä, että perustuslain 121 §:ssä on suojattu kuntien itsehallinto, joka suojaa myös kuntien oikeutta omaisuuteen erityisesti silloin, kun kunta on käyttänyt verotuksella kerättyjä veronmaksajien rahoja kiinteistöjen ja omaisuuden hankkimiseen, peruskorjaamiseen ja kartuttamiseen. Rautalammin kunta katsoo, että kuntien tulee saada täysimääräinen korvaus maakunnalle tai valtiolle luovuttamistaan sote-kiinteistöistä. Kiinteistöjen vuokraaminen kunnalta maakunnalle tai valtiolle 3+1 vuodeksi on kestävä ja oikeudenmukainen menettely perustuslain näkökulmasta.

Kunnan tulee saada täysi korvaus niistä omistamistaan kiinteistöistä, jotka maakunta- ja sote-uudistuksessa jäävät kunnassa käyttämättä tai tyhjäksi. Lakiluonnoksessa jo ennakoidaan sitä, että valtionosuuksilla ja kuntien verovarilla rakennettuja tai peruskorjattuna kiinteistöjä voi jäädä kokonaan käyttämättä tai siirtyä alkuperäisestä tarkoituksesta poikkeavaan käyttöön. Kunnille ei perustuslain turvaamaan itsehallinnolliseen ja autonomiseen asemaan sekä yhteiseen rahoitusvastuuseen liittyen riitä, että valtio ei uudistuksessa perisi takaisin kunnille myönnettyjä kiinteistöihin kohdistuvia valtion-osuuksia. Kunnille on perustuslain turvaamaan rahoitusvastuuseen liittyen maksettava täysi korvaus maakunta- ja sote-uudistuksessa tyhjilleen jäävistä kiinteistöistä.

Pelastustoimen osalta rahoituksellisia synergiahyötyjä saadaan silloin, kun maakunnan alaisuuteen suoraan yhdistettynä liitetään nykyinen alueellinen pelastustoimi, ensihoito ja ensivastetoiminta. Tämä järjestely poistaisi sen puutteen, joka monissa maakunnissa on syntynyt, kun sairaanhoitopiiri on ottanut omaksi toiminnaksi ensihoidon. Ensivastetoiminta on puolestaan jäänyt alueellisen pelastustoimen vastuulle ja rahoitettavaksi. Kansalaisten turvallisuutta takaavat organit tulisi yhdistää maakuntahallintoon siten, että alueellinen pelastustoimi, ensihoito ja ensivastetoiminta muodostavat oman kokonaisuuden, eikä niitä ole alistettu yliopistolliselle sairaanhoidolle tai muutoin sote-liikelaitoksen tai yhtiön alaisuuteen. Kiireettömät ensihoitoon liittyvät siirrot joudutaan kilpailuneutraliteetisistä ilmeisesti yhtiöittämään. Näiden kolmen osa-alueen yhdistäminen on merkittävä maakunnallinen toiminta- ja rahoituskokonaisuus, jolla on suorat toiminnalliset vaikutukset pelastustoimen, ensihoidon ja ensivastetoiminnan palvelutasoon ja -laatuun kunnissa.

4. Valtion rahoituksen määräytyminen vuoksiksi 2019 ja 2020

Valtion rahoituksen määräytymisen pohjaksi on esitetty Tilastokeskuksen keräämiä vuosien 2017 lopullisia ja vuoden 2018 talousarviotietoja. Esitys tulisi laajentaa koskemaan myös vuosia 2015 ja 2016. On selvää, että laajoja yhteiskuntapoliittisia ratkaisuja tehtäessä tulee uudistusta edeltävää ajanjaksoa tarkastella useamman vuoden kuin kahden vuoden jaksossa. Tuulevaisuuden rahoitusmenoja tulisi tarkastella pragmaattisesti siten, että uskomuksille jäisi mahdollisimman vähän tilaa. Tässä yhteydessä on todettava, että erittäin vaikea on todentaa rahoitusuudistuksessa sitä, että hallituksen 3 miljardin säästötavoite halutaan ulottaa aina vuoteen 2029 saakka siten, että valtion säästövaikutusten uskotaan em. ajankohtaan mennessä hidastavan valtion menojen kasvua 3 miljardin euron suuruisella rahamäärällä. Tätä taustaa vasten kunnan näkökulmasta kunnallisveroprosenttien leikkaus > 12,5 % alkaen 1.1.2019 on kohtuuton.

Lisätietoja antaa kunnanjohtaja Risto Niemelä, 040-8405088.

RAUTALAMMIN KUNTA

Risto Niemelä
kunnanjohtaja

Merja Koivula-Laukka
hallintojohtaja